

student: **Vojtěch Furák**

práce: **Úloha Bible v protestantském prostředí**

Teologická reflexe chápání úlohy Písma u Martina Luthera a Karla Bartha

studijní program: Teologie křesťanských tradic, Evangelická teologická fakulta

oponent: Jan Valeš, Th.D.

Oponentský posudek

Student se zhostil nesnadného tématu prozkoumat *úlohu Bible v protestantském prostředí*. Práce má čtyři části: úvodní kapitolu o úloze Písma, dvě kapitoly věnované každá jedné jmenované osobnosti a závěrečnou aplikační kapitolu. Jim předchází úvod a po nich následuje závěr.

Po formální stránce je práce jistě dostačující až nadprůměrná: Jazyková úroveň textu je velmi dobrá, text je plynulý, nenarazil jsem na žádnou chybu. Prameny a sekundární literatura v odpovídajícím rozsahu. Práce má kvalitní seznam literatury a poznámkový aparát (ten obsahuje min. jeden chybný údaj, v pozn. č. 17 je uvedena strana 131, přitom se jedná o stranu 194), také ostatní náležitosti (prohlášení, anotace apod.).

Nejprve je na místě pochválit následující aspekty práce:

- S ohledem na obsáhlost tématu se studentovi podařilo napsat svým způsobem ucelený text, byť nebylo vymezeno, zda jde o úlohu Písma v teologii či v církevní praxi.
- Má odvalu zaujmout vlastní postoj a vystavět vlastní argument na základě biblického textu. To se týká zejména úvodní kapitoly, částečně také závěrečné reflexe. Tato odvaha však má své limity (viz níže).
- Zvláště v úvodní kapitole chválím volbu biblických textů. Student neodkazuje na žádnou literaturu podle které texty volil (Př 1,7, J 1,1, Žd 4,12, 2Tm 3,14-17, Mt 5,17.18, L 24,32 a L 1,1-4). Pokud by je měl z některé knihy a neuvedl to, jednalo by se o plagiátorství. Soudím tedy, že je sestavil sám. Klade jeden vedle druhého a vytyčuje tak cestu, po které chce kráčet.

Práce má dva nedostatky. Tím prvním je nejasná metoda. Druhým pak jsou neopodstatněná tvrzení studenta spojená s pravděpodobným nepochopením problematiky.

1. Začnu od vymezení práce. Na str. 9-10 se objevují věty o „církvích vzešlých z reformace“ nebo „protestantech“. Uvedené pasáže jsou nejbližší tomu, co by v práci mělo být – totiž přesnější vymezení záběru práce. Když dojde na aplikace, jsou-li přesněji určeny, míří do evangelikálních církví. V kapitolách věnovaných Lutherovi a Barthovi pochopitelně je tato otázka zodpovězena volbou autorů.

Další metodickou otázkou je zařazení úvodní kapitoly. Proč student nezačal rovnou oběma autory, aby oni řekli, o které otázky se jedná a odpověděli si na ně? Proč si myslí, že on je schopen lépe téma otevřít než oba myslitelé? I oni se přece snaží nabídnout biblické odpovědi! V systematické teologii je také vždy na místě otázka, zda Bible má hlavní slovo na začátku při stanovení východisek a v roli hlavního zdroje nebo na konci jako míra výsledků a závěrů. Proč nepodrobil závěry obou teologů srovnání s Biblí ve *vlastní reflexi*?

Kdyby byl důvod pro zařazení úvodní kapitoly uveden, zřejmě by z něj také plynulo, z jakých zdrojů má kapitola vycházet. Obsahuje celou řadu velmi výrazných teologických stanovisek, které však zůstávají nedoložené (viz dále).

Podobně je otázkou koncepce závěrečné kapitoly. Jaká je její úloha? Proč se věnuje zrovna uvedeným otázkám? Jakou roli v ní mají hrát oba studovaní autoři? Odkud se vzalo téma „Evangelium a kultura“ a odkud přichází jednotlivé podněty, myšlenky a tvrzení? Student odkazuje na Haurwase nebo Vokouna... Proč zde neshrne postoj Lutherův či Barthův?

V práci není uvedeno, v které z teologických disciplín se pohybujeme. Má se jednat o práci spíše v oboru biblistiky nebo praktické teologie? Aby se jednalo o práci v biblistice, musel by student nejen biblická místa citovat či jimi argumentovat, ale také vyložit text s využitím původních jazyků a pracovat s výkladovými proudy v dějinách. Měla-li to být práce historická, nesedí v ní úvodní a závěrečná kapitola, které práci zasazují do současnosti bez bližší reflexe tohoto kroku. Volba Luthera a Bartha naznačuje, že jde o obor systematické teologie. Tomu by nasvědčovala i použitá sekundární literatura týkající se hermeneutiky. Má-li se však jednat o systematicko-teologickou práci, schází mi skutečné pochopení problematiky možné role Písma. Tomu nahrává okolnost, že student věnuje velký prostor dvou kapitol, aby prezentoval své názory – to si student bakalářského programu zpravidla nemůže dovolit.

Pamatujme na nepoměr 23 stran věnovaných oběma osobnostem oproti 15 stranám úvodní a závěrečné kapitoly, které nejsou jako celek postaveny na žádné sekundární literatuře! Mé výtky k metodě práce se týkají především té menší poloviny práce.

2. Nyní přecházím k druhému nedostatku, nepodloženým tvrzením studenta. Student snadno a neproblematicky uvádí řadu tvrzení. Vybrané příklady:

- str. 11: Student uvádí tři způsoby, jak nahlížet na Boží slovo. O co je tento jeho nápad či pozorování (neodkazuje na žádného autora, který by to více rozpracoval) věrnější Bibli než obdobné, ale odlišné, učení K. Bartha? Proč raději student neposoudí kriticky s použitím pádných argumentů model K. Bartha, aby pak nabídl prokazatelně lepší řešení než on?!
- str. 14: „Podle mého názoru nejlepším hlediskem bude, když se podíváme do církve a uvidíme, jaké části [Starého zákona] jsou používány v životě církevního společenství.“ Následuje dojmologie o používání SZ v církvi. Přitom problematika užití Starého zákona v církvi by sama vydala na bakalářskou či jinou práci! Student komentuje, ale jakoby si nebyl vědom šíře otázek, kterých se dvěma větami dotkl.
- str. 44: „V evangelikálním prostředí se velice často celá zvěst Písma smrskne na jeden verš z Janova evangelia.“ Následuje biblický citát a za ním poznámka pod čarou. V ní by člověk čekal nejen „J 3,16“, ale také odkud student má tvrzení, že evangelikálům se zvěst Písma scvrkává do jediné věty.
- str. 46: „Křesťanství je úzce spojeno s kulturou společnosti.“ Je toto Barthovo tvrzení? Opravdu? Nebo to tvrdí autor práce? To zdaleka není samozřejmé tvrzení. Např. R. Niebuhr nabízí hned 5 možných podob takového vztahu, kniha *Christ and Culture...*

- str. 48: „...v Severní Americe, kde je Bible součástí společnosti, ale není tam ani stopy po Bohu.“ Po pár větách následuje odkaz do Kelseyho knihy. Velmi bych se divil, že tato kniha na str. 93 obsahuje právě toto tvrzení. (Mohu se mylít, k dispozici mám jen obsah knihy.)

Z těchto příkladů získávám dojem, že student vlastně nechápe komplexnost problematiky, kterou pojednává, a díky tomuto nepochopení se odvažuje obecných tvrzení, o kterých si není vědom, co vlastně znamenají. Je to však vidět také na tom, jak pracuje s citovanou literaturou. Zde jsou příklady:

- Kniha J. Vokouna je sběrným košem mnoha různých přístupů. Jde o studijní materiál, rozcestník možných přístupů. Kniha nepřináší ani ucelený přístup autora ani důkladnou analýzu této mnohosti. Takovýto žánr nahrává studentovi, aby si tam našel to, co se mu zrovna hodí. A student tedy volně cituje tu ten, tu onen nápad a nemá potřebu se vyrovnávat s přístupem J. Vokouna ani si z jeho nabídky jeden přístup vybrat.
- Jiným příkladem je *First Theology* od Kevina Vanhoozera, který naopak má výrazný ucelený přístup, kriticky navazuje na Ricoeuera, pracuje s lingvistickými teoriemi. A student cituje větu o řečových aktech, jakoby se tím mínilo cokoli nebo nic! (str. 22) Chybný překlad obratu „speech acts“ potvrzuje, že student zřejmě netuší, jakou myšlenku právě citoval.
- V kapitole věnované K. Barthovi se vícekrát objevuje slovo „rozpor“ jako pojmenování pro dialektiku, kterou Barthovo myšlení vyniká. Mám za to, že označení „rozpor“ není výstižné (určitě na str. 40).
- Nevšiml jsem si, že by autor práce nějak časově odlišně zasazoval do kontextu práci z roku 1971 (Kelsey, první vydání citované knihy) a z roku 2007 (Vanhoozer). To je však citelný rozdíl.

Úvodní a závěrečná kapitola obsahující postoje studenta svědčí o tom, že studentovi se nepodařilo na studovaných autorech něco postavit. Přečetl je, komentuje, pracuje s nimi, ale když má zaujmout vlastní postoj, nepostaví se na ramena velikánů. Zůstává stát vedle nich, zastíněn jejich velikostí.

Závěr: Na základě uvedených kvalit práce, náročného tématu a kapitol věnovaných M. Lutherovi a K. Barthovi navrhuji práci hodnotit známkou C.

Jelikož je již v tuto chvíli jisté, že se nebudu moci obhajoby osobně zúčastnit, podotýkám věc samozřejmou, že pokud student u obhajoby ukáže, že nahlédl komplexnost tématu, vysvětlí, proč tolik prostoru věnuje prezentaci svých názorů a z čeho vyrůstají, je možné známku zlepšit (úsilí věnované bakalářské práci splnilo svůj účel). V opačném případě lze hodnocení i zhoršit.